

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

לחצות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעודד שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובולכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפן "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והארות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

חיזוק | "כנגע" נראה לי

הגמרא שלנו אומרת שהמצורע מתכפר מחטאיו לא באמצעות הקרבנות אלא מעצם הצרעת. "התם מנגעיה איכפר ליה" ופירש רש"י "בצער ניגעו נתכפר לו העון". כפרת עוונותיו איננה צריכה קרבנות, הוא עבר כאלו ייסורים שהם כבר כיפרו על עוונותיו.

האם היה עולה על דעתנו להתייחס לנגעים כאל "כפרה"? האם היה עולה זה על דעתו של המצורע עצמו, ש"נפלה" עליו צרה גדולה זו?

החסידים עושים "מטעמים" מלשון התורה, שבעל הבית המנוגע בא אל הכהן ואומר: "כנגע" נראה לי בבית. "כנגע" יש לזה מראה של נגע, אבל זה לא באמת נגע, זאת כפרה! חביבין ייסורין!

מסופר על החפץ חיים ששאל פעם יהודי אחד על מצבו, השיב היהודי 'לא היה מזיק אילו היה קצת יותר טוב...' השיבו החפץ חיים: מי אמר לך שזה לא היה מזיק? הרי השי"ת יודע יותר טוב ממך מה טוב לך, והוא רחום וחונן ורוצה רק בטובתך האמיתית, ובוודאי גם חפצו ליתן לך יותר טוב ממה שיש לך, ומאחר שלא עשה כך בהכרח שזהו המצב הטוב ביותר עבורך...

התפעלות | לבקש ייסורים?

חז"ל אומרים: "יצחק תבע יסורים, אמר לפני הקב"ה רבון העולמים אדם מת בלא יסורים מדת הדין מתוחה כנגדו, מתוך שאתה מביא עליו יסורים אין מדת הדין מתוחה כנגדו, אמר לו הקב"ה: חייך! דבר טוב תבעת, וממך אני מתחיל. מתחילת הספר [=התורה] עד עתה לא כתוב 'יסורים', וכיון שעמד יצחק נתן לו יסורים שנאמר 'ויהי כי זקן יצחק ותכהן'.

ידוע מה שסיפר הגר"מ גריינמן שליט"א בהספידו על להבחל"ח אחיו רבינו הגר"ח גריינמן זצ"ל, שאחיו קיבל את ייסוריו הקשים בשנותיו האחרונות, לאחר שביקש לקבל ייסורים. היה זה לאחר שיצא מבית האבלים שם שוחח עם הגראי"ל שטיינמן זי"ע על מעלת יסוריו של ידידו הגר"י שפירא זצ"ל, יצא וביקש ייסורים!... זמן קצר אחר כך הוא נפל ונחבל ומאז היה מסובל בייסורים גדולים במשך שש שנים.

אני הקטן נכנסתי אליו פעם אחת (באותן שנים) יחד עם תלמיד שרצה להתייעץ עמו בעניין אישי (וחשש להיכנס לבדו), והיה יושב בתוך הכורסא שלו כפוף כולו מתוך יסוריו, אבל פניו מאירות ומפיקות זיו חכמה, ופיו מדבר בנעימות ובפקחות.

הסיפור האחרון | השאלה שנענתה בחדר ההמתנה...

הדברים האחרונים ששמעתי מזקני רבי שמחה שלמה לוי זצ"ל לפני מותו, היו על מעלת הייסורים. היה זה שבוע פרשת תולדות – כמה ימים לפני פטירתו – והנושא היה בקשתו של יצחק מהקב"ה לקבל ייסורים, עד שקיבלם "ותכהינה עיניו מראות", כדברי חז"ל הנ"ל. הוא הביא את דברי הגמרא ביבמות דף ק"ה בה מסופר על אבדן שפגע במעט בכבודו של רבי ישמעאל 'באותה עה נצטרע אבדן וטבעו בני בניו ומאנו שתי כלותיו, אמר רנב"י בריך רחמנא דכספיה לאבדן בהאי עלמא', והדברים נוראים, למרות יסורים עצומים כאלו אמרו בגמ' שצריך לברך עליהם שבזה נתכפר לו בעולם הזה ולא נענש בעולם הבא!

הוסיף וסיפר לי סיפור ששמע מבן-אחותו המגיד רבי שבת יודלביץ זצ"ל. היה זה **הסיפור האחרון** ששמעתי ממנו:

יהודי אחד הגיע לבית הרש"ש שרעבי זי"ע להתאונן על יסוריו הרבים. בבואו לבית הרש"ש ראה תור של ממתנים להיכנס אל הקדוש, והתיישב לחכות לתורו בחדר ההמתנה.

בעודו יושב שם החל להתנמנם, והנה רואה את עצמו מגיע לבית דין של מעלה לאחר מותו, ומלאכי חבלה שחורים ממלאים עגלות עגלות מלאות עוונות ומעמיסים על כך של

שלפני זמן ביקשו ממנו להתפלל על הנפטר, ובתוך הדברים סיפרו לו שהוא בעל יסורים גדול, וכיון שהוא זכה להיות בעל יסורים בודאי נזדכך מאד, יסורים ממרקים עוונותיו של אדם, וברצונו ללוות נפש נקי וצדיק כזה.

רבי אריה זצ"ל אימץ מנהג זה לעצמו, ובכל פעם שראה מודעת אבל שנכתב על הנפטר שהיה בעל יסורים היה משתדל להגיע ללוויה או לכל הפחות לנחם בימי האבל.

פעם אחת ראה מודעה כזו, ובשוליה נדפס 'נא להמנע מביקורי תנחומים', החליט ר' אריה להגיע בכל זאת.. הלך ודפק על דלתם, פתחו ושאלוהו 'למה באת', השיב להם 'לנחם אתכם', אמרו לו 'והרי ביקשנו שלא לבוא', אמר להם 'הכניסוני ואסביר לכם', הכניסוהו והאריך עמם בדברים על השראת הנפש ועל הזכות הגדולה לנפטר שיהיו צאצאיו עושים לעילוי נשמתו כו', כך ישב כחצי שעה, וכשהלך אמרו לו אילו היינו יודעים גודל החשיבות בישיבת שבעה לנפטר לא היינו כותבים כך..

העמקה | הנאות אכילה ושתיה עבירה או מצווה?

הגמרא מביאה את דעת רבי אלעזר הקפר שהנזיר נחשב חוטא לפי "שציער עצמו מן היין".

והנה, בענייני תענוגות מצאנו סתירה לכאורה בלשונות חז"ל. מחד גיסא אחד מקנייני התורה הוא 'במיעות תענוג', וכן חז"ל אמרו 'עד שיתפלל אדם שיכנסו דברי תורה לתוך מעיו יכנסו שלא יכנסו מעדנים לתוך מעיו' הרי שהתענוגים מונעים את התורה. והיא הלכה מפורשת בשולחן ערוך 'אין דברי תורה מתקיימים במי שלומד מתוך עידון ומתוך אכילה ושתיה אלא במי שמצער עצמו עליה ומצער גופו תמיד ולא יתן שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו, והרמ"א מוסיף 'ויסיר תענוגי הזמן מליבו'.

הגר"א מביא על זה את דברי גמרא עירובין נ"ד א "אם אדם משים עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת, ואיכא דאמרי שמסרחת ואוכלת - תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו - אין תלמודו מתקיים בידו. ואם עושה כן - הקדוש ברוך הוא עושה לו סעודה בעצמו, שנאמר תכין בטובתך לעני א-להים"

רש"י שם מסביר בפירושו הראשון מה זה חיה 'דורסת ואוכלת' או 'מסרחת ואוכלת': "שדורסת ואוכלת - מיד לאחר הריגתה, שאינו מקפיד על תענוגים, אלא אוכל בשר בלא תבלין, וכן שאר עינוגין. שמסרחת - בטיט, היינו מי שאינו הולך אחר גבהות לקוץ במאכלו אם לא נתבשל כל צרכו.

אח"כ מביא רש"י לישנא אחרת: "שדורסת ואוכלת - לאחר הריגתה אוכלת מיד, כך תלמיד חכם מחזר על תלמודו מיד כשמקבלו מרבו, מסרחת - מנבל עצמו על דברי תורה"

חובה, וכנגדם מעט מלאכי רחמים נותנים זכויות ומצוות בכף של זכות, אך עדיין כף של חובה היתה כבדה כפל כפליים מכף של זכות. כמעט יצא דינו לחובה, כאשר לפתע נקראה הקריאה - האם היו לו יסורים? לשמע השאלה, החלו להגיע עגלות עגלות של יסורים ומכאובים, והעמיסו אותם על כף של זכות שהתחילה לרדת מרגע לרגע עוד ועוד עד שכמעט וגברה על כף של חובה..

אך, לאכזבתו ולאכזבתם הגדולה של מלאכי הרחמים, היה חסר עוד קצת יסורים כדי להתגבר ולהכריע את כף החובה... וכמעט יצא דינו שוב לחובה...

ברגע זה, החל האיש לקרוא בעודו מתנמנמם 'הבו לי עוד קצת יסורים..!' ומתוך צעקה זו נתעורר, והנה חלום. מייד הבין את אשר לימדו אותו משמיים על מעלת היסורים וטובתם הנצחית. קם ויצא מבית הרש"ש באומרו - כבר קיבלתי תשובה לשאלתי..."

דברי חכמים | מכתב הסטייפלער אודות הייסורים

בשלהי ימיו נתייסר זקנינו רבי אריה לוי זצ"ל הרבה במחלתו, ומחותנו רבינו בעל הקהילות יעקב זי"ע שלח לו מכתב בזה הלשון:

"אמרו חז"ל חביבין יסורין, וכיון שחז"ל אמרו חביבים, הרי הם חביבין, והם הצלחה ואושר גדול ונורא לחיי עוה"ב. ולכן מהיסורין שכבר עברו יש לשמוח מאד מאד כי הוא ריווח שאין לשער והוא מחסדי השי"ת הנוראים.

אכן אודות להבא צריכים להתפלל להנצל מן היסורים שהרי מגדולי חז"ל אמרו לא הן ולא שכרן [והטעם הוא לפי שהיסורין גורמים לבטול תורה ומצוות], וגם אני עני תפלה להשי"ת שישלח לכתרה שליט"א רפואה שלמה בבריות גופא ונהורא מעליא במהרה דידן..."

מעשה | להשתתף בהלווית בעלי יסורים

אין אנו יכולים לשער כמה הזדככות והטהרות משיגים בעלי היסורים.

זקני רבי אריה לוי סיפר בשם רבה של ראדין, שפעם אחת נפטר אחד מבעלי הבתים בעיירה, וכשנודע הדבר לחפץ חיים ביקש שיקחו אותו ללוויה על אף זקנותו המופלגת. בני ביתו שידעו את מצב בריאותו הרופף ביקשו להניאו מכך, אך הוא עמד על דעתו שביאו מרכבה כי מוכרח הוא ללוות את הנפטר. כששאלוהו לסיבת הדבר הסביר להם החפץ חיים,

תענוגים של תורה, מה כל כך אכפת לו – אם זה "פפסי קולה" או "קוקה קולה"? הכל טעים, הכל נחמד, על הכל הוא שמח ועליז, אבל מאידך גיסא – לשום דבר הוא לא זקוק, הוא לא משועבד לכלום.

עם ישראל, הדווי והרדוף, המוכה והמושפל, קורא לעצמו בתפילת ליל שבת **'עם מדושני עונג'**, אנו מדושנים בתענוגים של תורה, איננו מתלהבים ומשתעבדים לתענוגות של גוף.

מעשה | "אבל למה זה קר כל כך?..."

על הגאון הנלבב רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל מספרים שבכל ראש חודש היה רוכש בבוקר במכולת מאכל מיוחד לסעודת הצהריים, הוא היה שואל את מוכר המכולת 'מה אתה מציץ?' ואת זה היה קונה... פעם אחת הציע לו המוכר לרכוש גלידה, הוא קנה את הגלידה, הניח אותה על השולחן כדי לאכול אותה בארוחת הצהריים, בסעודת ר"ח הוא 'אכל' את הגלידה הנמסה... הוא שיבח מאד את הטעם המיוחד של הגלידה...

עוד מספרים שפעם אחת כאשר אחד הבחורים שישנו עמו הפציר בו לטעום גלידה, הוא טעם ואמר 'מאד מאד טעים, אבל למה זה קר?...'.

חיזוק | מעלת מתי ישראל

הגמרא במסכת תענית טז, א כותבת שהולכים בתענית לבית הקברות כדי "שיבקשו המתים עליהם רחמים".

במבט שטחי זה מפליא, וכי כל מתי ישראל הם צדיקים וקדושים שעולים להשתטח ולעורר לבקש עלינו רחמים? בשביל זה היו צריכים לילך לקברי צדיקים וחסידים, ולא לסתם קברי ישראל!

אך הגמרא שלנו מלמדת שהמיתה ממרקת את כל העוונות. ממילא כל מתי ישראל, שרוב רובם שבים בתשובה קודם מיתתם, הם ממורקים ומצוחצחים, קדושים וטהורים, ואנו רוצים שהם יבקשו עלינו רחמים.

הקדמונים קבעו חרם שלא להוציא שם רע על המתים. דהיינו, למרות שמעיקר הדין כל האיסורים בין אדם לחבירו אינן מתייחסים אל המתים שכבר אינם "אחיק במצוות", מכל מקום אסרו בחרם שלא להוציא עליהם שם רע. עם ישראל נוהג זהירות גדולה בכבודם של המתים. זהו גם שייך לזה שהמתים נזדככו והתמרקו במיתתם.

ומסיק רש"י: "לשון זה נראה בעיני, לפי שמצינו בכל התלמוד **שדרך תלמידי חכמים להקפיד על מאכלן דרך גדולה וכבוד**, ועל מלבושיהן כדכתיב (משלי ח) ולמשנאי אהבו מות".

אבל הגר"א כאן כותב שמסיום הגמרא 'הקב"ה עושה לו סעודה' משמע שמדובר על צורת האכילה של ת"ח.

מאידך גיסא, אמרו חז"ל במדרש רות 'ויאכל בועז וישת ויטב לבו' – שאכל מיני מתיקה לאחר הסעודה, שמיני מתיקה מרגילים הלשון לתורה, וכן אמרו חז"ל שארבעים שנה קודם שגלו לבבל נטעו תמרים בבבל מפני שמיני מתיקה מרגילים הלשון לתורה.

וביאר הב"ח במשיב נפש על רות 'כי על התורה נאמר ומתוקים מדבש ונופת צופים, **ונמשך מעתה כאשר אוכל מיני מתיקה מצא מין את מינו וניעור וירגיל לשון לתורה שהיא מתוקה**, ועוד יוסיף לקח כמ"ש ומתק שפתים יוסיף לקח'. הרי שהתורה ממש מתוקה באופן מוחשי, עד כדי כך, שכאשר טועם מיני מתיקה מתעוררת לשונו להוסיף מתיקות על מתיקותו ולטעום צוף דבש תורתנו.

למדנות | מה בין "מעדנים" ל"מיני מתיקה"

בספר תורתנו יהגה ח"א עמ' ר"נ הביא ששאל לרבינו הגר"ח שליט"א על זה מדברי חז"ל יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך מעיו, ואיך אוכל מיני מתיקה, והשיב הגר"ח **ק' שמיני מתיקה אין הכוונה מעדנים**, וציין שם ללשון המדרש האוכלים למעדנים – גלוסקין וחמר עתיק, הרי שסתם מיני מתיקה אינו מעדן אלא מתוק.

מה ההבדל בין מעדן למתוק?

'להתעדן' זה מה שנקרא אצלנו 'להתפנק'.

מחד גיסא, ת"ח יודע **להתמתק** מהעולם הזה, הוא יודע לשבח ולהנות ממאכל טוב, ולומר 'ראוי יין זה לומר כל שירות ותשבחות', אנחנו אומרים ומשבחים 'אשר ברא בריות טובות ואילנות טובים להנות בהם בני אדם'.

אני מכיר ת"ח עצום אחד שמברך 'הטוב והמטיב' על כל מדף חדש שהוא קובע בבית, הוא אומר שזה משמח אותו. הוא תמיד נהנה מדברים ומלא שמחה והודיה מהם.

אבל ת"ח לא יודע 'לסלוד' ממאכל מסויים שאיננו לפי טעמו המעודן, **הוא לא מפונק...** הוא לא **צריך** את המיני מתיקה, הוא לא **משועבד** להם, הוא רק **נהנה** מהם.

נמצא שבעומק הדבר אין סתירה בין שיטת רש"י לשיטת הגר"א, רש"י מדבר על המנהג בפועל, ת"ח הקפידו לאכול בדרך כבוד, אבל הגר"א מדבר על **חוסר השיעבוד** למנהג זה. אפשר גם לאכול לא מבושל. זה לא כל כך משנה לו, הוא מלא